

Això no és 'Los 40 principales'

En la presó de dones de Wad-Ras, unes quantes internes envien la seva veu a través de les ones de la ràdio perquè ningú les faci callar.

Són les dotze del migdia i això és el 91.1 de la F. M... Avui us hem preparat un concert en directe i moltes coses més, notícies, l'horòscop, entrevistes... No ens deïeu, perquè ara comencem..."

Hi ha un locutori amb els micros i els cascos sobre la taula, hi ha un control, unes portes de ferro i uns llavis pintats d'un mural que està penjat del locutori, al mural hi ha escrit "Una voz en Wad-Ras". Perquè això no és 'Los 40 principales' i la potència no dona per res més que un vati. On ara està la ràdio abans hi havia cel·les de càstig, així ho demostra la qualitat de les portes, d'un ferro gruixut que contrasta amb les altres portes de vidre. I avui, dotze dones fan sentir la seva veu darrere les reixes, en l'única emissora de ràdio de Catalunya en una presó.

Ràdio Wad-Ras va nèixer ara fa tres anys arran d'una proposta de Pepi Rafels, periodista de Ràdio-Televisió el Clot, que va presentar un projecte per fer ràdio a la presó de dones. Ella aportava un programa a Ràdio el Clot anomenat "El cafè de les dones" on s'havia tractat el tema. La proposta va guanyar el "Faci d'alcalde", programa institucional que premiava aquest tipus d'iniciatives. El pressupost previst es va arrodonir amb mig milió provinent de la Direcció General d'Institucions Penitenciàries. Amb això es va aconseguir el milió necessari per tirar endavant.

Van començar les classes —que el primer any van ser

impartides per professors de Ciències de la Informació de la Universitat de Barcelona— i l'any següent per professionals de Ràdio 4, Televisió Espanyola, TV3...

Les internes hi feien pràctiques diàries matí i tarda i hi portaven entrevistats de fora, feien informatius, taules rodones...

A hores d'ara continua una programació estable de tres hores diàries matí i tarda, i hi arriben entrevistats de fora. Han passat per Ràdio Wad-Ras gent com Eulàlia Vintró, Ramon Pellicer, Montserrat Roig, Quima Alemany i un llarg etcètera. Però el més interessant continua sent la participació de les internes. "És un eina d'animació socio-cultural, la ràdio a Wad-Ras; a més a més s'intenta que el que aprenguin els serveixi per quan surtin fora, no tant perquè treballin en això, concretament, com perquè puguin espavilar-se i valdre's per elles mateixes", ens diu la Pepi Rafels, monitora de Ràdio Wad-Ras.

Petra és una dona morena i menuda, però sense cap aparença de fragilitat. Té una condemna de dos anys i dos mesos. Petra havia sortit de la presó i havia aconseguit treballar en una emissora de ràdio, l'emissora municipal de Barberà del Vallès. "Hi treballava a Ràdio Barberà a les tres i als matins feia de missatgera amb la moto, perquè amb el que et donen de l'INEM no es pot fer res; però em va sortir un judici d'una cosa que havia fet feia molt de temps i vaig haver de tor-

nar a la presó. Ara, a Ràdio Barberà m'han dit que quan surti podré continuar, però tot és molt difícil", ens diu la Petra.

Als 91.1 de la F.M. són l'Isabel, l'Erundina, la Lupe, la Loli, les dues Marilós, la Mireia, la Petra, la Teresa, la Raquel, la Sílvia i la María José. En són dotze, entre 25 i 30 anys, que tenen diverses condemnes o són preventives —a l'espera de judici— i pertanyen a diferents ambients i procedències —com la Teresa, que és de Paraguai i porta només dos mesos a Wad-Ras.

DONES DARRERE LES REIXES

Fa poc, el conseller de Justícia de la Generalitat, Agustí Bassols, va afirmar que s'estava produint un creixement de la delinqüència femenina, cosa que ens confirma la directora de la presó de dones de Wad-Ras, Paula Montero. "La delinqüència masculina continua essent molt més nombrosa que la femenina, però darrerament està veient-se que la delinqüència femenina s'assembla cada vegada més a la masculina, i que hi ha més dones líders de grups delinqüents. A Wad-Ras les condemnes més comuns són per delictes de tràfic de drogues, especialment per part d'estrangeres, però després hi ha una àmplia gamma de robatoris i delictes diversos".

Encara així, continuen existint molts més homes darrere les reixes de la presó que dones. A Catalunya només hi ha una presó de dones: Wad-

Ras; que s'ha mostrat insuficient per poder tenir a tothom sense la càrrega de la massificació. A Wad-Ras hi ha 388 internes, quan el nombre òptim fóra de 150, segons assegura la mateixa directora.

Al maig passat, coincidint amb la presa de possessió del càrrec de director de serveis penitenciaris i rehabilitació de la Generalitat, per part d'Ignasi García Clavel, el conseller Bassols va anunciar que es construiria un nou mòdul per a dones, que serà com una minipresó, i no un departament d'una presó masculina, com s'especulava en un principi. Encara no se sap la ubicació, que es diu que serà als afores de Barcelona, però la directora de Wad-Ras no es fa massa esperances que aquest mòdul solucioni tots els problemes. "En un principi es notarà el canvi, però després és possible que tornem a la massificació", diu Paula Montero.

Segons ens diu la directora de Wad-Ras, la conflictivitat de les internes és diferent a la dels homes, però això no vol dir que no existeixi. "Aquí no hi ha pinchos, ni agressions amb arma blanca, però hi ha altres tipus de problemes, com els que comporta el fet de tenir els nanos dins de la presó", comenta Paula Montero.

Al costat del pati es troba la secció de mares amb els nanos; tenen les portes sempre obertes i poden passejar lliurement dins de la secció. A les mares no se'ls pot aplicar sancions de reclusió i d'altres condicions vigents per a al-

L'experiència de la ràdio permet oblidar-se una estona de tot.

DOMENEC UMBERTI

tres internes, cosa que algunes mares aprofiten, segons ens assegura Paula Montero, utilitzant en certa mesura els nanos.

Però també hi ha mares que veuen poc convenient l'ambient de la presó per a un nano i el porten a una guarderia de fora. La idea és promocionar la sortida dels nanos, perquè visquin en un ambient normalitzat. Cap de les dones de la Ràdio Wad-Ras té fills dins de la presó, i han de seguir el mateix horari que totes les altres internes.

Són les cinc de la tarda, i

Lupe es fica al control per fer ella mateixa de veu i de tècnic. La seva companya està de permís i s'ho ha de manejar ella sola. Ara només podrà posar música, però "quan l'equip de quatre dones per torn és al complet fem un informatiu, entrevistes i parlem de coses que interessin les internes". De vegades es converteix en "l'hora calenta" perquè no s'estan de dir res que els sembli denunciador o digne de comentari. Ara volen emetre de nit i augmentar el material de què disposen. L'emissió nocturna difícil-

ment serà possible, perquè significaria trencar les normes i els horaris de la presó.

La Lupe no vol continuar fent ràdio quan surti de la presó. Encara li queden quatre anys, d'una condemna de set, sinó treballar i estudiar. Comenta amb la Petra les possibilitats de guanyar peles fent de missatgera... I ens diu que "quan surtim volem que se'ns aculleixi, perquè és molt fàcil parlar de reinserció, però quan surts a fora tot es complica". Mireia pensa el mateix i afegeix que la ràdio és l'única activitat que té continuïtat

i que permet oblidar-se una estona de tot.

I tot és una jornada que comença a quarts de vuit del matí, amb l'obertura de les cel·les i el rellevament de funcionàries, després, un quart d'hora per l'esmorzar i a quarts de nou comencen els tallers —productius o educacionals— o el pati per a aquelles que no els vulguin fer. El dinar és a quarts de dues i a les tres i quinze minuts es tanquen els dormitoris i torna el rellevament de funcionàries. Després continuen els tallers del vespre i a les vuit i

Un bon grupat de periodistes han passat per les instal·lacions de Ràdio Wad-Ras per donar suport a aquesta iniciativa.

DOMENEC UMBERT

quinze minuts el sopar. A les deu es tanquen dormitoris i a les onze és ja l'hora de fer nenes en uns dormitoris on hi poden haver onze o catorze lliteres en la mateixa habitació.

DE REFORMATORI A PRESÓ DE DONES

Fins l'any 1983 les dones eren a la Trinitat, que ara és solament per a joves delinqüents menors de 21 anys. Aquesta és la raó que aquesta presó de Wad-Ras —que agafa el nom del carrer on es troba—, a dos pams de la Via Icària i dels pisos en construcció de l'Olimpíada del 92, tingui una estructura poc comuna per a una presó. No té la disposició de centre i galeries en forma radial, com la Model, per exemple, sinó que està distribuïda per fases i seguint un sistema de classificació que es canviarà de seguida per un altre que permeti que la interna estigui classificada en un esquema que pugui modificar per la seva conducta —per exemple, no serà obligatori que les preventives estiguin en una determinada fase, sinó en el lloc que els adjudiquin se-

gons la seva conducta. Hi ha quatre fases, que indiquen el grau d'adaptació de les internes. Des de les incomunicades de la primera fase a les que poden accedir a règim obert de la quarta fase. Neus Soldevilla es troba en aquests moments en la tercera fase, però la directora de la presó assegura que és molt difícil que li pugui donar a curt termini el règim obert, tenint en compte els seus antecedents...

La direcció de la presó de Wad-Ras ha estat portada per homes i dones alternativament. L'antecessor de Paula Montero va ser Juan de Dios Verver, que va deixar el càrrec ara fa tres mesos. Per a l'actual directora "el sexe hauria de ser indistint per a escollir una persona en el càrrec de director d'una presó; l'èxit seria poder dirigir una presó d'homes una dona, perquè no n'hi ha cap".

Durant la República el "Correccional General Femení de Barcelona" va ser la primera presó de l'estat espanyol en ser dirigida per una dona. I continua havent dones a Wad-Ras, però el desig de la seva directora perquè hi vinguin funcionaris

masculins encara no ha tingut gaire èxit.

Unes 130 persones constitueixen el personal de la presó, la majoria funcionàries, a més d'educadors, personal administratiu, mestres i assistents socials. En relació amb les funcionàries, continua la història negra al voltant d'elles, cosa de la qual se'ns queixen, mentre prenem cafè al bar de la presó. Moltes d'elles són joves, i això dóna esperances perquè existeixi un canvi d'actituds, tant en relació amb les funcionàries com amb les recluses.

Una altra dona que es passeja per Wad-Ras és Angela Salmerón, una de les educadores que s'encarrega del taller de ràdio i de les internes toxicòmanes. Quan passa per les cel·les la criden: "Angi, recorda't que hem de parlar...". I ella contesta invariablement que de seguida troba un moment; però ens parla de la impotència que de vegades t'agafa treballant per un gran nombre de persones alhora. Clar que sembla tenir un moment per dir quatre paraules a quasi tothom... L'Angela ens diu que la ràdio és una de les principals dinamitzadores

de la presó, perquè posa en contacte totes les internes.

La Teresa també opina el mateix; només porta dos mesos aquí, però ja està a la ràdio i a l'equip de voleibol, que està a segona categoria i que té esperances d'arribar a primera.

De totes formes, les activitats no són seguides per la majoria. Un 70% participa en l'ensenyament elemental i d'altres nivells, unes dotze internes són a l'equip de voleibol i setanta participen als tallers productius, que són els que tenen més èxit, perquè permeten guanyar alguns carlons. Hi ha altres cursos esporàdics i diverses activitats esportives, però l'activitat a què quasi totes s'apunten és la de sentir el 91.1 de la FM.

"La majoria de gent que treballa a les presons considerem que la presó no resol el principal problema de la delinqüència, hi ha gent que no hauria d'entrar mai a la presó", diu la Paula Montero.

Una altra història seria trobar la solució de les presons. Mentrestant, unes dones continuen llançant la seva veu a través de les ones d'una presó.

Pilar Osorio Morán